

אוניברסיטת תל-אביב
הפקולטה למדעי החברה ע"ש גרשון גורדון
בית-הספר לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל

עובדים סוציאליים כזמרים חברתיים

Social Workers as Social Entrepreneurs

לקראת תואר שני
המסלול לקידום מדיניות וזכויות חברתית

סמסטר ב' תשפ"ד

מס' קורס 4718-1110

מועד הקורס: יום ב, 15:12-13:45

ד"ר יעל יצחקי-בראון

משרד: חדר 224 טלפון: 6409193 דואר אלקטרוני: yaelitbr@tauex.tau.ac.il

שעת קבלה: יום ד', 14:00-12:00 או על פי תיאום מראש

יזמות חברתית מוגדרת כצורה חדשה ויצירתית של עשייה המבצעת על ידי החברה האזרחית, אשר מטרתה לקדם מענה לבעיה חברתית. חדשנות, מודל כלכלי בר-קיימא ויצירה של מענה חברתי חדש, הינם הפרמטרים הבסיסיים ליזמות חברתית. יזמות חברתית הפכה בשנים האחרונות לנושא מרכזי הגורף את התעניינותם של חוקרים ואנשי מקצוע כאחד. בעידן בו מגמת ההפרטה הולכת וגוברת, ולמעשה המדינה נסוגה מהפעלת מערכות המספקות שירותים חיוניים לאוכלוסיות מודרות ומוחלשות, קידום יזמות חברתית על ידי החברה האזרחית מצטייר כאפיק פעולה נצרך ובעל סיכויים גבוהים להצלחה.

עובדים סוציאליים פועלים בשדה דינמי, מורכב ומאתגר של החברה הישראלית, בה הם משמשים סוכני שינוי משמעותיים במיוחד. חשיפתם של העובדים הסוציאליים למגוון אוכלוסיות מוחלשות ולצרכיהם הרבים מקנה להם את היכולת לזהות בעיות חברתיות חסרות מענה או שהמענה הקיים חלקי ולא מספק. למידה ויישום של יזמות חברתית בהתערבויות חברתיות עשוי לאפשר לעובדים הסוציאליים לספק מענים חדשניים שיתרמו לרווחתם הנפשית של אותן אוכלוסיות, תוך חיבור של העבודה הסוציאלית למגמות עכשוויות.

בקורס ילמדו הסטודנטים את התיאוריות העומדות בבסיס היזמות החברתית, וירכשו ידע וכלים לקידום יזמות חברתית כעובדים סוציאליים בחברה הישראלית המשתנה.

מטלות

1. הנגשת הקורס: הקורס יונגש באמצעות שידור חי מקוון, וכן יוקלט ויועלה לאתר הקורס במודל.
 2. עבודה מסכמת. הציון בעבודה יהווה 100% מן הציון המסכם בקורס. הנחיות לכתיבת העבודה מופיעות בסוף הסילבוס.
- נושאי הקורס:

קריאת החובה מסומנת ב ***. יש לקרוא את המאמרים כהכנה לקראת השיעור.

שיעורים 1-2: ארבעת המגזרים בחברה הישראלית- בשיעורים נסקור בקצרה את ארבעת המגזרים הקיימים בחברה הישראלית ואת האופן בו הם מקדמים עשייה חברתית. מכאן נבחן את מקומה של היזמות החברתית בקידום עשייה חברתית במציאות העכשווית, תוך התייחסות הן לרווחים והן לסיכונים ולמחירים שהיא טומנת בחובה.

גדרון, ב', כץ, ח', בר, מ'. (2000). המגזר השלישי בישראל 2000: תפקידי המגזר. באר שבע: המרכז לחקר המגזר השלישי באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

משה, נ. (2017). אחריות חברתית של המגזר העסקי בישראל. ירושלים: מרכז המחקר והמידע, הכנסת.

***גדרון, ב. ואבו, ע. (2014). עסקים חברתיים בישראל: מהדרה להכלה חברתית וכלכלית. חיפה: אחווה.

גדרון, ב. אבו, ע. בובר בן-דוד, נ. גרינברג, י. מוניקנדס-גבעון, י. נבון, א. ראובני, י. (2017). דוח-מחקר: מיזמים חברתיים-עסקיים: מחקר בינלאומי-השוואתי. המסלול האקדמי, המכללה למנהל, בית הספר למנהל עסקים.

דרור, י. גרומב, מ. וענפי א. (2017). עסקים חברתיים- מרחב השפעה חדש. נדב, ישראל.

שיעור 3: יזמות חברתית-הגדרות ותיאוריה: בשיעור נגדיר מהי יזמות חברתית, מהן התיאוריות העומדות בבסיסה ומה הם מאפייניהם של יזמים חברתיים?

*** אברוצקי, ג. ואשכנזי, א. (2011). יזמות חברתית בישראל 2011. נובה. עמ' 20-22.

*** בר שלום, י. ושראל, ע. (2011). עושים לשם שינוי: על יזמים חברתיים בישראל. (רמי, ל. עורך). ירושלים: כרמל.

Abbou, B., Gidron, N., Buber-Ben David, Y., Greenberg, Y., Monnickendam-Givon, Y., & Navon, A. (2017) Social enterprise in Israel: The swinging pendulum between collectivism and individualism. *Social Enterprise Journal*, 13(4), 329-344, <https://doi.org/10.1108/SEJ-09-2017-0043>

Hulgård, L. (2010). *Discourses of social entrepreneurship—Variations of the same theme*. EMES European Research Network.

Medina Munro, M., Medina Munro, M., Belanger, C., & Belanger, C. (2017). Analyzing external environment factors affecting social enterprise development. *Social Enterprise Journal*, 13(1), 38-52.

***Santos, F. M. (2012). A positive theory of social entrepreneurship. *Journal of business ethics*, 111(3), 335-351.

שיעור 4: יזמות חברתית ועבודה סוציאלית: בשיעור נבחן את תפקידה וחשיבותה של היזמות החברתית בהתערבויות חברתיות הנעשות על ידי עובדים סוציאליים

Gidron, B. & Monnickendam-Givon, Y. (2017). A social welfare perspective of market-oriented social enterprises. *International Journal of Social Welfare* 26(2), 127-140.

***Gidron, B. (2017). The dual hybridity of social enterprises for marginalized populations. *Journal of Social Entrepreneurship*, 8(1), 1-13.

Gidron, B. (2014). Market-oriented social enterprises employing people with disabilities: A participants' perspective. *Journal of Social Entrepreneurship*, 5(1), 60-7.

Bent-Goodley, T. B. (2002). Defining and conceptualizing social work entrepreneurship. *Journal of Social Work Education*, 38(2), 291-302.

Berzin, S. C. (2012). Where is social work in the social entrepreneurship movement?. *Social Work*, 57(2), 185-188.

Germak, A. J., & Singh, K. K. (2009). Social entrepreneurship: Changing the way social workers do business. *Administration in Social Work*, 34(1), 79-95.

Gray, M., Healy, K., & Crofts, P. (2003). Social enterprise: is it the business of social work?. *Australian Social Work*, 56(2), 141-154.

Nandan, M., & Scott, P. A. (2013). Social entrepreneurship and social work: The need for a transdisciplinary educational model. *Administration in Social work*, 37(3), 257-271.

***Nandan, M., London, M., & Bent-Goodley, T. (2015). Social workers as social change agents: Social innovation, social intrapreneurship, and social entrepreneurship. *Human Service Organizations: Management, Leadership & Governance*, 39(1), 38-56.

Roper, J., & Cheney, G. (2005). Leadership, Learning & Human Resources Management: The meanings of social entrepreneurship today. *Corporate Governance: The international journal of business in society*, 5(3), 95-104.

Nouman, H., & Cnaan, R. A. (2024). Community social workers as social entrepreneurs: Lessons from Israel. *International Social Work*, 67(2), 397-410.

שיעורים 5-11: יזמות חברתית בפרקטיקה: מודל 7 השלבים של אשוקה לפיתוח מיזם חברתי.

***Ashoka (n.b). *The guide to the 7 key questions all social entrepreneurs should ask themselves*. <https://www.ashoka.org/en/file/guide-seven-key-questions-all-social-entrepreneurs-should-ask-themselves-have-clearer-idea>.

שיעור 5: שלב 1: זיהוי בעיה חברתית ומציאת מענה יצירתי על פי תיאוריית השינוי

Mayne, J. (2015). Useful theory of change models. *Canadian Journal of Program Evaluation*, 30(2).

***Metzl, E. S. (2009). The role of creative thinking in resilience after hurricane Katrina. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 3(2), 112.

שיעור 6: שלב 2: ביסוס ערך חברתי מוסף; שלב 3: בחירת אסטרטגיית התערבות:

***Bassi, A. Vincenti, G. (2015). Toward a New Metrics for the Evaluation of the Social Added Value of Social Enterprises. *CIRIEC-Spain, Journal of Public Economics, Social and Cooperativa*, 83, 9-42.

Dees, J. G., Emerson, J., & Economy, P. (2004). *Strategic tools for social entrepreneurs: Enhancing the performance of your enterprising nonprofit* (Vol. 207). John Wiley & Sons.

שיעור 7: שלב 4: בניית מודל כלכלי:

Arvidson, M., Lyon, F., McKay, S., & Moro, D. (2013). Valuing the social? The nature and controversies of measuring social return on investment (SROI). *Voluntary sector review*, 4(1), 3-18.

***Oster, M.S. Massarsky, C. W. and Beinhacher, S. I. (2004). *Generating and sustaining nonprofit earned income: a guide to successful enterprise strategies*. Jossey - Bass Publishers.

שיעור 8: שלב 5: מציאת שותפים ובניית יחסי שותפות:

Horwath, J., & Morrison, T. (2007). Collaboration, integration and change in children's services: Critical issues and key ingredients. *Child abuse & neglect*, 31(1), 55-69.

***Martin, R. L., & Osberg, S. (2007). *Social entrepreneurship: The case for definition*. Stanford Social Innovation Review, Leland Stanford Jr. University.

Montgomery, A. W., Dacin, P. A., & Dacin, M. T. (2012). Collective social entrepreneurship: Collaboratively shaping social good. *Journal of Business Ethics*, 111(3), 375-388.

שיעור 9: שיווק חברתי- כיצד נשווק את המיזם החברתי שפיתחנו?

בהם, א. (2012). שיווק בעבודה סוציאלית. בתוך: מ' חובב, א' לונטל, ו' קטן (עורכים), עבודה סוציאלית בישראל (עמ' 352-370). תל-אביב: קו אדום-הקיבוץ המאוחד.

***Madill, J., & Ziegler, R. (2012). Marketing social missions—adopting social marketing for social entrepreneurship? A conceptual analysis and case study. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, 17(4), 341-351.

שיעור 10: שלב 6: הערכת המיזם החברתי:

***שריר, מ. (2003). מימדים לבחינת הצלחה של מיזם חברתי- תוצר יחידנית. באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון בנגב, המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי

Lepoutre, J., Justo, R., Terjesen, S., & Bosma, N. (2013). Designing a global standardized methodology for measuring social entrepreneurship activity: The Global Entrepreneurship Monitor social entrepreneurship study. *Small Business Economics*, 40(3), 693-714.

שיעור 11: שלב 7: בחירת מודל ארגוני ארוך טווח:

Belz, F. M., & Binder, J. K. (2017). Sustainable entrepreneurship: A convergent process model. *Business Strategy and the Environment*, 26(1), 1-17.

Young, D. R., & Kim, C. (2015). Can social enterprises remain sustainable and mission-focused? Applying resiliency theory. *Social Enterprise Journal*, 11(3), 233-259.

הנחיות לעבודה המסכמת :

מטרת העבודה היא לתכנן מיזם חברתי אשר ייתן מענה על בעיה חברתית שזוהתה על ידי הסטודנטים.

הוראות הגשה :

- היקף העבודה : עד 10 עמודים, רווח שורה וחצי, גודל 12.
 - ניתן לכתוב את העבודה בזוגות. במידה והעבודה נכתבת בזוגות, ייכתב הסעיף האחרון בעבודה בנפרד על ידי כל אחת מהסטודנטיות.
 - יש להקפיד על כללי הכתיבה האקדמית ועל כללי הציטוט שלה- APA
 - נא הקפידו על כללי האתיקה המתבקשים. עבודות שלגביהן יעלה חשש שמעורבת בכתיבתן העתקה או כל הפרה אחרת של כללי האתיקה יועברו ישירות לועדת המשמעת האוניברסיטאית.
- מועד הגשת העבודה הוא 08/09/24. כל חריגה מן המועד תיתכן רק באישור הועדה לענייני תלמידים. בקשה לדחייה בהגשת העבודה יש להגיש למזכירות תארים מתקדמים לא יאוחר משבוע לפני מועד ההגשה שנקבע, על גבי טופס הארכה (ניתן למצוא תחת "טפסים" באתר ביה"ס) ותוך צירוף אישורים מתאימים. הגשת עבודה באיחור וללא אישור הוועדה תגרור הורדת 5 נקודות מציון העבודה, על כל שבוע איחור נוסף יורדו 10 נקודות מציון העבודה. אין אפשרות לתקן עבודה בקורס.

לצורך כתיבת העבודה התבססו על:

1. ספרות מקצועית- ניתן להשתמש במקורות המופיעים בסילבוס, וכן במקורות נוספים. יש להשתמש לכל הפחות ב 10 מאמרים.
2. החומר הנלמד בכיתה.

נא השיבו על השאלות הבאות :

1. תארו את הבעיה החברתית שזוהתה. מהן הסיבות המרכזיות לקיומה? 15%
2. תיאור המיזם החברתי: הציגו את המיזם החברתי- מהו הפתרון המוצע לבעיה החברתית שתוארה? מהי החדשנות שבמיזם חברתי זה לעומת מענים קיימים אחרים?

15%

3. מהו הערך המוסף החברתי של המיזם? (יש לפרט באיזה תהליך פנימי מתוך הארבעה שנלמדו בכיתה בא לידי ביטוי הערך המוסף החברתי). 10%
4. מהי אסטרטגיית ההתערבות שנבחרה? יש להתייחס ליעדים, לתכנית העבודה, לשיתופי פעולה ולהיבטים כלכליים. בנוסף, נא צרפו מודל קנבס כפי שנלמד בכיתה. 20%
5. כיצד ייעשה השיווק החברתי של המיזם? התייחסו לאסטרטגיית הפילוח שבחרתם, קהל/י היעד, הסלוגן ואסטרטגיית השיווק 10%
6. כיצד ניתן להעריך את התרומה החברתית של המיזם? יש להתייחס לרווחים ישירים/עקיפים ולמדידה כמותית/איכותית. 10%
7. כיצד ערכי/עקרונות העבודה הסוציאלית באים לידי ביטוי במיזם החברתי המוצע? 6%
8. סיכום אישי- התבוננות אישית על המפגש עם המיזם החברתי- מהן התובנות האישיות שלכם מתהליך תכנון המיזם החברתי ומתהליכי הלמידה בקורס? 7%
9. **כתיבה לפי כללי ה APA** : מבוא, סיכום וכתיבה תקנית של המקורות בגוף העבודה וביבליוגרפיה. 7%

בהצלחה רבה!

יעל